

Kaisa Sinikara

KIRJASTO TIEDEYHTEISÖN KUMPPANINA

Kaisa Sinikaran kirjoittama *Tiedeyhteisön kumppanina: Laitoskirjastoista Helsingin yliopiston kirjastoksi 1828–2012* julkaistaan Helda Open Books -kokoelmassa kesäkuussa 2022. Julkaisu on avoimesti luettavissa Helsingin yliopiston kirjaston ylläpitämässä palvelussa. Kirjoittaja pohtii oheisessa kirjoituksessa tutkimustyönsä taustoja, maan vanhimman yliopiston kirjastojen perustamisvaiheita ja taitekohtia sekä kirjastopalvelujen murrosta 2000-luvulla.

Miksi tutkia kirjastojen menneisyyttä?

Ennostoni Helsingin yliopiston kirjastolaitoksen menneisyyteen heräsi 2000-luvulla sekä tehdessäni väitöskirjaa, että työtehtävien vauhdittamana. Vaikka vuonna 2007 hyväksytty väitöskirja *Ammatti, ihminen ja maailmankuva murroksessa* käsittelee ensi sijassa tietoyhteiskuntakautta (1970–2005), taustalla oli perustietoja yliopistokirjastojen syntyhistoriasta. Tiedekuntien vahvan sitoutumisen omiin kirjastoihin tunnistin toimiessani Helsingin

yliopiston kirjastolaitoksen koordinoivana johtajana vuosina 2002–2009 ja uuden Helsingin yliopiston kirjaston ylikirjastonhoitajana 2010–2013.

Mieltä alkoivat vaivata kysymykset: Miksi omat kirjastot olivat niin tärkeitä tiedekunnille ja laitoksille? Keiden toimesta ja miksi kirjastoja tiedekuntiin ja laitoksille perustettiin? Miten kirjastot linkittyi-

Hallituskatu 11–13 aikana, jolloin Historiallis-kielitieteellinen laitos pääsi muuttamaan taloon. Rakennuksen paikalle nousi 1957 Porthanian instituuttirakennus. Kuvaaja: Signe Brander. 1907. Kuvälähde: Helsingin kaupunginmuseo. Brander, Helsingfors, 1907.

vät eri tieteenalojen kehitykseen? Mikä oli se tietoympäristö, joka eri aikoina tarjosi välineitä tiedeyhteisön työskentelyyn ja oppimiseen?

Havaitsin, ettei näihin kysymyksiin ollut helppo löytää vastauksia. Aiempaa tutkimusta tiedekuntien piirissä syntyneestä kirjastolaitoksesta ei ollut juurikaan saatavilla. FT Rainer Knapaksen ansiokas Kansalliskirjaston historia 1640–2010 (2012) kuvaa tiedekuntien piirissä toimineita kirjastoja parin sivun verran. Professori Matti Klingen laaja tutkimus Helsingin yliopiston historiasta (1990) käsittelee kirjastolaitosta viiden sivun verran, josta puoli sivua riittää tiedekuntien kirjastoille. Dosentti Hanna Kuusen Opiskelijakirjaston historian 1858–2009 (2011) pääkohteena on opiskelijoita palveleva perinteikäs kirjasto.

Eläkkeelle jääminen 2013 antoi aikaa paneutua heränneisiin kysymyksiin. Ylikirjastonhoitaja Kimmo Tuomisen kanssa tehty emeritasopimus takasi yliopiston verkon käyttöoikeuden, atk-tuen ja osaksi aikaa myös työtilan. Osa-aikaisesti työskentelyn tukena toimi tietoasiantuntija Eeva-Liisa Viitala useiden vuosien ajan. Tieteellisen asiantuntijaryhmän tuki oli korvaamaton; siihen kuuluivat kirja- ja kirjastohistoriaan perehtyneet dosentit Hanna Kuusi, Tuija Laine, Ilkka Mäkinen ja Eeva-Liisa Lehtonen. Kiitos kuuluu myös lukuisille kirjaston ja yliopiston henkilökunnan jäsenille samoin kuin täysinpalvelleille johtajille ja professoreille.

Rooman kirjallisuuden professori Fridolf Gustafssonin aloitteesta perustettiin ensimmäinen seminaarikirjasto 1889 Helsingin yliopistoon. Gustafssonin dekaanikaudella seminaarikirjastot yhdistettiin historiallis-kielitieteelliseksi laitokseksi 1904. Kuvaaja: Daniel Nyblin 1895.

Kuvalähde: Museovirasto. CC BY 4.0

Perustettiin vai syntyivätkö Helsingin yliopiston kirjastot?

Olen rajannut kirjastohistorian alkuvuodet Turun paloon, joka tuhosi lähes kokonaan vuodelta 1640 peräisin olleen Turun Akatemian kirjaston ja yliopiston tieteelliset kokoelmat. Poikkeuksina olivat mm. Observatorion rakennus kirjastoinen ja osa osakuntien kirjakokoelmista.

Keisarin päätöksellä yliopisto, tuolloin nimeltään Keisarillinen Aleksanterin yliopisto, siirrettiin vuonna 1828

uuteen pääkaupunkiin Helsinkiin, ja tuhoutuneiden kokoelmien uudelleen luominen alkoi. Jännitteitä erityisesti luonnontieteiden ja kirjaston välille syntyi siitä, tulisiko niukat voimavarat käyttää laajojen lahjoitusten käsitelyyn ja kansalliskokoelman uudelleen kokoamiseen vai uusimpien kansainvälisten kausijulkaisujen hankintaan. Ei siis ollut yllättävää, että fysiikan ja kemian laitokset alkoivat ensimmäisinä raportoida rehtorille tieteellisten lehtien tilaamisesta laitosten omaan käyttöön 1850–1870-luvuilla. Observatorio kirjastoinen sai jo tätä ennen uudistilat Helsingissä ja saattoi laajentaa kokoelmiaan vaihtoina. Osakuntien kirjastot yhdistettiin Ylioppilaskunnan kirjastoksi vuonna 1858.

Lääketieteen merkittävänä käänteenä on pidetty 1800-luvun jälkipuoliskoa, jolloin bakteerit tulehdustautien syynä löydettiin. Helsinkiin vaikutteet tulivat Ranskasta ja Saksasta. Anatomian, fysiologian ja patologisen anatomian professorit alkoivat 1870-luvulta lähtien raportoida rehtorille uusimpien kansainvälisten julkaisujen tilaamisesta laitoksensa käyttöön. Tärkeimmät hankinnat kuvattiin nimien tarkkuudella; onkin kiinnostavaa havaita, että jo tuolloin luonnon- ja lääketieteisiin tilattiin kausijulkaisuja, jotka ovat säilyttäneet arvonsa nykypäiviin saakka.

Luonnon- ja lääketieteiden mahdollisuuksia koota käsikirjastoja helppotti, että niiden käyttöön rakennettiin laboratorio- ja sairaalarakennuksia jo 1800-luvun aikana. Tieteiden erikois-

tuminen synnytti yhä uusia oppiaineita ja laitoksia. Luonnontieteellisiä laitost kirjastoja oli 1970-luvulle tultaessa vajaat 30 ja lääketieteellisiä laitos- ja klinikkakirjastoja lähes 50. 1800-luvulla luotu laitost kirjastojen malli oli varsin kestävä säilyen aina 1990-luvulle saakka.

Aiemmassa tutkimuksessa (mm. Knapas 2012) on arvioitu, ettei tiedekuntien piirissä syntyneitä kirjastoja perustettu. Näyttää siltä, että kohtuullinen määrä kirjallisuushankintoja riitti luonnontieteellisten laitost kirjastojen luomiseen. Esimerkkinä tästä on fyysikaalinen kabinetti, joka 1854–1857 raportoi rehtorille ”käsikirjaston lisääntyneen tai pikemmin tulleen luoduksi 26 julkaisun hankinnalla, sillä aiemmin käsikirjastossa oli vain pari kirjaa.”

Humanistien tilanne oli toinen. Uudistuvan opetuksen tueksi alettiin 1880-luvulta alkaen perustaa oppiaineiden seminaarikirjastoja. Ensimmäisiä toimijoita olivat kielitieteiden nuoret professorit, jotka omaksuivat opetukseensa saksalaisen Humboldt-yliopiston seminaarimallin samoihin aikoihin kuin ensimmäiset amerikkalaiset yliopistot. Seminaarikirjastojen perustamis- ja ylläpitörahoituksesta tehtiin viralliset aloitteet yliopistolle, jonka hallintoelin konsistori pyysi yliopiston kanslerilta Pietarista luvan rahoittaa ensimmäiset seminaarikirjastot; Venäjän suuriruhtinaat toimivat yliopiston kanslereina 1890-luvulle saakka. Sittenkin konsistori teki päätökset itsenäisesti.

Teologiseen tiedekuntaan ja lainopilliseen tiedekuntaan perustettiin seminaarikirjastot vuosisadan alussa, joten kaikki Turun Akatemiasta periytyvät tiedekunnat loivat omia kirjastopalveluja jo Keisarillisen Aleksanterin yliopiston kaudella. Seminaarikirjastojen organisointi kertoo luonnontieteellisiä laitoskirjastoja systemaattisemmasta toiminnasta; tiedekunnat määräsivät seminaarikirjastoille professoriesimiehen ja yleensä opettajakunnasta sivutoimisen kirjastoamanuenssin, jonka tuli hoitaa käytännön tehtävät. Kirjastoja koskeva raportointi yliopiston toimintakertomuksiin vakiintui.

Helsingin yliopiston asema maan ainoana yliopistona muuttui, kun Suomeen perustettiin vuosina 1908–1920 neljä uutta korkeakoulua kirjastoineen:

Helsingin kauppakorkeakoulu, Teknillinen korkeakoulu, Åbo Akademi ja Turun yliopisto.

Maatalous- ja metsätieteellinen koulutus, joka opistotasoisena alkoi 1800-luvulla, siirrettiin keisarin päätöksellä 1900-luvun alkuvuosina Aleksanterin yliopistoon. Nämä alat muodostivat 1924 oman tiedekunnan, joka keskitti laitoskirjastopalveluja Maatalouskirjastoksi 1930 ja vahvisti Metsäkirjaston toimintaa. Tiedekunta palkkasi päätoimisen kirjastoamanuenssin, jonka työ jakautui molempien kirjastojen kesken. 1940-luvulla kumpikin kirjasto sai oman henkilökunnan.

Maatalouskirjaston kirjastonhoitaja Sinikka Ekholm merkitsee saapuneen Dairy-lehden Kardex-kortistoon, jollaisten avulla lehtitilauksia ja niiden saapumista hallinnoitiin. Kuvälähde: Helsingin yliopiston kirjasto. Viikin kampuskirjaston kuvakokoelma.

Toisen maailmansodan päätyttyä 8. 5. 1945 perustettiin valtiotieteellinen tiedekunta 9. 5. 1945. Seminaarikirjasto aloitti toimintansa viisi vuotta myöhemmin. Kasvatustieteellisen tiedekunnan ja kirjaston alkuvaiheet, aluksi laitoksena, ulottuvat 1950-luvulle. Vuonna 1966 perustettiin Lääketieteellinen keskuskirjasto, johon yhdistettiin kolmen lääketieteellisen seuran laajat kokoelmat.

Kirjastolaitos murrosten kynnyksellä 1960–1970-luvuilla

Tiedekuntien ja laitosten kirjastoja hoidettiin vuosikymmenien ajan opetus- ja laitoshenkilökunnan voimin. Ensimmäisen asetuksella perustetun kirjastonhoitajan viran sai 1936 historiallis-kielitieteellinen kirjasto, johon vuonna 1904 oli yhdistetty lukuisia oppiaineiden seminaarikirjastoja. Maatalous- ja Metsäkirjastojen amanuenssin toimet muutettiin kirjastonhoitajan vakansseiksi 1950-luvulla. Muihin tiedekuntiin kirjastonhoitajan virat saatiin vasta 1960-luvun alussa, jolloin seminaarikirjastoista tuli tiedekuntakirjastoja vastuullaan laitoskirjastojen hankintojen koordinointi. Päätoimisilta kirjastonhoitajilta edellytettiin akateemisen koulutuksen lisäksi kirjastoammattillista pätevyyttä ja kokemusta. Heidän työnsä tuloksena kokoelmat laajenivat, käyttöä helpottavia palveluja alettiin kehittää ja toiminnan suunnittelu tilastointeinen otettiin käyttöön.

Kirjastojen ammatillistumisen

taustalla olivat koulutusjärjestelmän tarpeet. Suuret ikäluokat tarvitsivat koulutusta, opetusministeriöön luotiin korkeakoulusuunnittelun ja ohjauksen järjestelmät ja uusia yliopistoja perustettiin. Helsingin yliopistossa tehtiin 1969 ensimmäinen selvitys kirjastolaitoksesta, joka oli saanut kasvaa ja laajeta tieteiden erikoistumisen ja laitosten eriytymisen mukana. Kirjastonselvitykset ja -suunnitelmat seurasivat toistaan 1970-luvulla. Yliopistossa haettiin toimivan lähes 180 erilliskirjastoa, joista kukin oli pääosin rajattu oman yksikön käyttöön. Laitoskirjastojen erillisyyttä lisäsi se, että vielä 1970-luvulla tiedekuntien asema oli suhteellisen heikko, ja yliopisto jakoi rahoituksen suoraan laitoksille.

Kirjastopalvelujen kehittämistä suunniteltiin 1970-luvulla niin valtakunnallisissa kuin lukuisissa yliopiston sisäisissä työryhmissä. Kehittämismalleja oli saatavissa Pohjoismaista, Yhdysvalloista ja Britanniaista, joissa oli käynnissä uudistuksia, kuten mm. British Libraryn perustaminen ja päätös erottaa Kuninkaallisen kirjaston ja Tukholman yliopistokirjaston palvelut. Valtakunnallisessa suunnittelussa nousi esille tarve eriyttää kansalliskirjastotehtävät omaksi opetusministeriön alaiseksi kokonaisuudekseen ja koota yliopistojen kirjastopalvelut hallinnollisesti yhteen. Pääkirjaston ja tiedekuntien kirjastopalvelujen yhdistämistä samaan organisaatioon esitti myös Helsingin yliopiston hallinnon-uudistustyöryhmä. Samalla vuosi-

kymmenellä käynnistyi tieteellisten kirjastojen atk-suunnittelu, ja kirjastoalan yliopistokoulutus aloitettiin Tampereella. Näytti siltä, että oltiin suurten rakenteellisten muutosten kynnyksellä. Öljykriisin seurauksena uusia voimavaroja vaativat hankkeet kuitenkin pysähtyivät. Näin kävi myös kansalliskirjastoa koskevien suunnitelmien.

Useissa yliopistoissa kirjastolaitos koottiin yhteiseen organisaatioon. Helsingin yliopistossa tiedekunnat sen sijaan hylkäsivät kirjastolaitoksen yhdistämistä koskevat aloitteet. Ajatus joutui jyrkkään ristiriitaan omistusoikeuden kanssa, joka tiedekuntien ja laitosten näkökulmasta koski niiden

kirjastoja kokoelmineen. Polarisaatio yliopiston silloisen kansalliskirjasto-tehtävistä vastaavan pääkirjaston ja tiedekuntien kirjastojen välillä kasvoi entisestään.

Professorien erilliskirjastoista keskittyvään johtamiseen

Tiedekuntien ja laitosten kirjastoja voidaan luonnehtia professorien kirjastoina. Ne saivat alkunsa professorien toimesta. Professorien tieteellinen mielenkiinto ohjasi kirjastoihin tilattavien lehtien valintaa ja julkaisujen hankintapäätöksiä. Kirjastojen esimiehinä 1990-luvun alkuun saakka ja keskeisten luottamuselinten puheenjohtajina

"Kuka vastaa Helsingin yliopiston kirjastolaitoksen kehittämisestä?" kysyi Lundin yliopiston ylikirjastonhoitaja Göran Gellerstam kansainvälisen arvioinnin edellä vuonna 1999 järjestetyssä seminaarissa. Kysymys tuli esiin myös arviointiraportissa. Arviointi antoi osaltaan sysäyksen siihen, että yliopistossa ryhdyttiin toteuttamaan jo aiemmin esillä ollutta ajatusta kirjastolaitoksen kehittämisestä yhtenä kokonaisuutena. Kuvassa Gellerstamin (äärimmäisenä oikealla) vieressä vuoden 2004 arviointipaneelin jäsen Gunnar Sahlin, joka johti Tukholman yliopistokirjastoa 1996–2003 ja Kansalliskirjastoa 2003–2012. Vasemmalta Viikin tiedekirjaston johtaja Heli Mylly. Kuvälähde: Helsingin yliopiston kirjasto. Viikin kampuskirjaston kuvakokoelma.

Kurssikirjojen palautusruuhkan hallinta oli hankalaa ennen kuin atk-järjestelmä otettiin käyttöön vuonna 1981. Kuva Domus Academican C-talon kellarissa sijainneesta kurssikirjalainaamosta. Kirjapinon äärellä Arvi Kytölä. Kuvälähde: Helsingin yliopiston kirjasto.

Opiskelijakirjaston kuvakokoelma.

toimi yhteensä noin 100 professoria. Esimiesten kaudet vaihtelivat muutamista vuosista aina kymmeneen vuosiin. Nuoret tutkijat, jotka hoitivat sivutoimisesti kirjaston käytännön tehtäviä, saattoivat jatkaa työtä vielä saatuaan nimityksen professuuriin. Professorien huolella keräämät laajat kotikirjastot hyödyttivät kirjastoja vielä virkakauden jälkeen lahjoituksina tai ostoina.

Yliopisto nimitti kirjastolaitoksen kokonaiskehittämistä varten kirjastotoimikunnan, joka toimi vuosina 1971–2009 ja jonka työskentelyyn osallistui kyseisenä aikana vajaat 40 eri alojen professoria. Toimikunnan työssä on

tunnistettavissa kaksi jaksoa. Ensimmäistä jaksoa 1970-luvulta 1990-luvun alkuun johti ylikirjastonhoitaja ja jälkimmäistä 1990-luvulta vuoteen 2009 yliopiston vararehtorit. Ensimmäisen kauden tarmokas suunnittelu hiipui vähitellen, kun tulosten sijasta päädyttiin kirjastolaitoksen sisäiseen vastakkainasetteluun. Jälkimmäisellä kaudella sekä kirjastojen sitominen koko yliopiston kehittämiseen, että tietoympäristön

laaja-alaiset muutokset johtivat merkittäviin rakenteellisiin uudistuksiin.

Kirjastojen johtamisjärjestelmän muutosta voidaan kuvata ammatillis-tumisprosessina. Professorien esimiesvastuut siirtyivät kirjastonjohtajille 1990-luvun alussa osana laajempaa hallinnollista muutosta. Henkilöstö- ja talousjohtamisen vastuut laajeni- vat tuntuvasti, kun lukuisia laitos- ja tiedekuntakirjastoja koottiin neljäksi kampuskirjastoksi, joille kullekin nimettiin johtajat.

2000-luvun digitaalinen murros vaikutti henkilöstön työhön ja osaamiseen, julkaisujen hankintaprosesseihin ja rahoitukseen, tiloihin ja palveluihin. FinELibin neuvottelemat konsortioina hankitut lehtipaketit yleistyivät nopeasti; jo vuonna 2003 digitaalisten lehtien määrä Helsingin yliopistossa ylitti painettuina ostettujen määrän. Rahoitusmallin muutosta kuvaa Else-

vierin lehtien laskutus, joka siirtyi 45 laskutusyksiköstä yhteen laskuun; rahoitus veloitettiin rehtorin päätöksellä suoraan tiedekunnilta. Muutoksen laajuus vaati kokonaisuuden koordinoitua ja johtamista, mitä kirjastolaitoksen kansainväliset arviointipaneelit 2 000 ja 2004 korostivat. Yliopisto perusti tarkoitusta varten uuden tietopalvelujen kehittämisjohtajan viran aluksi määräaikaisena, sittemmin pysyvänä. Virkaan kuului esittely- ja toimeenpanovastuu kollegiaalisille ja päättävälle elimelle.

Kun kampuskirjastot koottiin vuonna 2010 uuteen Helsingin yliopiston kirjastoon, johtamisjärjestelmä rakentui johtokunnan, ylikirjastonhoitajan ja johtoryhmän sekä kampusten ja opiskelijapalvelujen neuvottelukuntien varaan. Organisaatiota muutettiin sittemmin toimintopohjaiseksi.

Samankaltainen kehitys on ollut käynnissä muissakin yliopistokirjastoissa. 1990-luvun alussa yliopistoja oli 21 ja niissä toimivien kirjastoyksiköiden kokonaismäärä oli noin 460. Vuosikymmentä myöhemmin yksiköiden määrä oli puolittunut, mihin osaltaan vaikutti kirjastoautomaation yleistyminen. Keskittäminen voimistui edelleen 2000–2010-luvuilla, jolloin maan 21 yliopistoa koottiin 15 yliopistoksi. Niiden kirjastopalvelut on keskitetty vajaan 40 palveluyksikköön.

Murrosvaiheiden kansainvälisiä taustatekijöitä

Vaikka tutkimuksen ja opetuksen kansainvälistä yhteistyötä on viime vuo-

sikymmeninä korostettu, se on aina kuulunut akateemiseen työskentelyyn. Vaikutteet Suomeen tulivat 1800-luvulla Keski-Euroopasta, etenkin Saksasta. Tieteelliseen koulutukseen kuului opiskelu ulkomaisissa yliopistoissa, joihin syntyi tieteellisiä kollegaverkostoja ja julkaisujen vaihtomahdollisuuksia. Myös osa kirjastonhoitajista, kuten Ylioppilaskunnan kirjastoa ja yliopiston Yleistä kirjastoa johtanut Karl Collan, haki vaikutteita opintomatkoilla eurooppalaisiin tutkimuskirjastoihin soveltaen niitä omassa kirjastossa. Sen sijaan 1800-luvun alkupuolella yliopiston Yleistä kirjastoa johtanut Fredrik Wilhelm Pipping pysyi kotimaassa.

Kirjastonhoitajien kansainvälinen yhteistyö voimistui 1900-luvun alkupuolella, jolloin perustettiin kansainvälinen IFLA-järjestö 1927. Suomalaiset kirjastonhoitajat olivat halukkaita yhteistyöhön ja perustivat Suomen tieteellisen kirjastoseuran 1929 voidakseen osallistua kansainvälisen järjestön yhteistyöhön.

Toinen maailmansota muutti tieteellisten vaikutteiden suuntaa. Rauhnoituneen Saksan sijasta anglosaksisen tieteen vaikutus voimistui. Tätä vauhdittivat Yhdysvaltojen kirjalahjoitusten ASLA-ohjelma ja tutkijastipendien Fulbright-ohjelma, joiden kautta saatiin ajankohtaista tutkimuskirjallisuutta ja Yhdysvalloissa koulutettuja kirjastonjohtajia. Erityisesti yhteiskuntatieteiden tutkimusmenetelmiin vaikutteet olivat tuntuvia. Yhdysvalloista levisivät myös ajatukset ja kokemukset

avokokoelmista ja käyttäjäpalveluis-
ta. Myös kirjastojen keskitetympi or-
ganisointi nousi siellä keskusteluun
1960–1970-luvuilla; eurooppalaisten
yliopistojen tavoin amerikkalaisiin
yliopistoihin oli 1800-luvulta alkaen
luotu koko joukko laitos- ja seminaa-
rikirjastoja.

Amerikkalaiset kirjastot olivat
varhain liikkeellä soveltaessaan tie-
totekniikkaa kirjastopalveluihin ja
luodessaan tietokantoja. VTLs-kirjasto-
järjestelmän käyttöönotto lisäsi yhteyk-
siä; mm. opintomatkat amerikkalaisiin
kirjastoihin lisääntyivät 1990-luvulla.
Digitaalisten palvelujen kehitys Eu-
roopassa on suunnannut yhteistyötä
Euroopan sisälle 2000-luvulla; Hel-
singin yliopistossa vertailukohtaa on
saatu erityisesti Britanniaasta ja Hol-
lannista mutta myös Pohjoismaista.
Pyrkimykset tieteen avoimuuteen ovat
yhdistäneet eurooppalaisia yliopistoja
ja kirjastoja.

Lopuksi

Matka Keisarillisen Aleksan-
terin yliopiston, sittemmin
Helsingin yliopiston kir-
jastojen menneisyyteen on avannut
kirjoittajalle näkymiä akateemisen kou-
lutuksen todellisuuteen. Pyrkimys luo-
da kokonaiskuva parin sadan vuoden
kehityksestä yhden yliopiston kirjasto-
laitoksessa on kuitenkin jättänyt pal-
jon tärkeätä ja kiinnostavaa tutkimatta.
Maan muiden tieteellisten kirjastojen
kehitys ja yhteistyön vahvistuminen
1900–2000-luvuilla olisi ansainnut
enemmän huomiota. Kokonaiskuvan
tavoittelu jättää viitteelliseksi myös yk-
sittäisten kirjastojen, henkilöstön ja
kokoelmien sisällöllisen tarkastelun
Helsingin yliopiston sisällä. Toivon,
että tutkimustyö näiden kysymysten
parissa saisi jatkoa uusien tutkijoiden
voimin. ✦

Lähteet

KLINGE, MATTI 1990. Helsingin yliopisto 1640–1990. 3. osa. Helsingin yliopisto 1917–1990. Helsinki: Otava.

KNAPAS, RAINER 2012. Tiedon valtakunnassa. Helsingin yliopiston kirjasto. Kansalliskirjasto 1640–2010. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

KUUSI, HANNA 2011. Lainatut, viivatut, tentityt. Ylioppilaskunnan kirjasto Helsingin yliopiston opiskelijakirjasto 1858–2009. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

SINIKARA, KAISA 2007. Ammatti, ihminen ja maailmankuva murroksessa. Tutkimus yliopistokirjastoista ja kirjastonhoitajista tietoyhteiskuntakaudella 1970–2005. [verkkoaineisto]. [viitattu 3. 4. 2018]. Väitöskirja. Helsingin yliopisto, uskontotieteen laitos. Saatavissa: <http://hdl.handle.net/libproxy.helsinki.fi/10138/21625>.

SINIKARA, KAISA 2022. Tiedeyhteisön kumppanina. Laitoskirjastoista Helsingin yliopiston kirjastoksi 1828–2012. Helsinki: Helsingin yliopiston kirjasto.

Kirjoittaja

KAISA SINIKARA
TT, Prof. h.c.